

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

REFORM ÇAĞI AVRUPASINDA ÜRETİM YA DA TÜKETİM MAKSATLI BORÇLANMA TARTIŞMASI

Dr. Kürşat Haldun AKALIN*

ÖZET

Orta çağların son kısmında, borç alınan paranın iş etkinliğinde kullanılması, giderek çok daha sık rastlanılan ve çok önemli bir hale gelen zorunluluk olmaya başlamıştır. Bundan dolayı kilise hukukçuları, yalnızca ödemelerdeki para arttırmalarını sağlayan çeşitli biçimlenmelere hoşgörüyü yaklaşmaya kendilerini zorunlu hissetmemişler, bununla birlikte tefecilik ile faiz arasında ayırım yapan bu biçimlenmeleri keşfetmeye kendilerini de zorlamışlardır.

Bu nedenle, faiz, iş etkinliğinde kullanılması maksadıyla verilen borçlar için verilen fazladan ödemeyi ifade eden genel bir deyim haline gelirken; tefecilik de, tüketim mallarını satın almak gayesiyle alınan borçlarda ödenilen fazla para işlemiyle sınırlandırılmıştır.

Modern çağların başlangıcında, dünyevi iktidarlar paranın arz ile talebine göre belirlenen piyasa fiyatına uygun olarak faiz oranına karar vermişlerdir. Maksimum faiz oranı, daha sonra yüzde sekizden yüzde beşe düşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Faiz, Tefecilik, Kalvinizm

The Debate of Loan with Purposeful of Production or Consumption In The Reformation Era of Europe

ABSTRACT

The necessity of carrying on business activities with borrowed money became more and more frequent and urgent as the latter part of the Middle Ages. Thus the canonists saw themselves forced, not only to tolerate many forms for the payment of money advances, but also to invent distinctions between those forms of usury or interest.

So the interest more and more became the general term given to surplus payments use for business loans, while usury was restricted to signify the payment for money advances made for consumption.

* Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, kursathaldun.akaln@yahoo.com

At the beginning of modern times , the secular powers were decided to the interest rate according to money's market price which determined by supply and demand. The maximum rate of interest was reduced from 10 percent to 8 percent and to 5 percent later.

Key words: Interest, Usury, Calvinism

1. Giriş

Alınan faizin bir günahkârlık mı olduğu yoksa dinen uygun mu görülmesi gerektiği sorununa; dogmaların ürettikleri düşüncelere bakılarak değil, yaşanan gerçekleri fark ederek karar vermenin, artık zamanı gelmiştir. Yine de, biraz daha kapsamlı araştırma yapıldığında, yeniliğin çok düşük düzeyde dinsel alanda kabul gördüğü, tutuculuğun bütün şiddetiyle kendisini hissettirmekte olduğu kanaatini edinebiliriz. J.Calvin'in yaşadığı dönemden çok uzunca bir devir boyunca, dogmanın kutsal metinlerin ve bunlara özgü daha katı ve daha kapsamlı yorumlarının dışına çıkılarak yaşanan gerçeklerin dikkate alınabilmesi veya içeriğinin ve özünün korunarak farklı bir şekilde yorumlanabilmesi, asla mümkün değildi. (Wendel F. , 1963; 283)

Daha açıkçası, kutsal kitaptan seçilerek alınan metinlere daha fazla dayanmakla, zamana uygun kılınan düşüncelerden dolayı girilen kavgalara dinsel destek sağlanması istenmiştir. Aquinas, Yeni Ahitteki '*paramı bankacılaraya vermen gerekti, gelince malımı faizle geri alırdım*' (Kutsal Kitap, 2004; 1436) ifadelerindeki talant meselini yorumlarken, burada sözü edilen ve vurgulanan arttırmanın mecazi ve ruhani bir anlam taşıdığını, tefeciliği kast etmediğini belirttiği halde; J.Calvin, kınamanın tüm faizleri kapsamadığı düşüncesine kapılmıştır. (Davies A.T. , 1946; 19)

J.Calvin zamanına gelindiğinde yaygınlaşan ekonomik etkinlik dolayısıyla borçlanılan paranın sermayeye dönüştüğü ve kazanç sağladığı gerçeği; çok istisnai bir koşul olarak, T.Aquinas tarafından da fark edilmemiş değildi. (Wendel F. , 1963; 296) J.Calvin'in uygulamadaki konumu, tüm faizcilik işlemlerinin, hiçbir fark gözetmeksizin kınanmasının ve yasaklanmasının asla zorunlu olmadığı içeriğindeki bir anlayışı temsil ettiğinden, katolik ilahiyatçılar tarafından savunulan istisnai hallerin ön plana çıkarılmasıydı.

Ancak borç alınan paradan kazanç sağlanması olarak tanımlanan bu istisnai hal, Calvin'in zamanına gelindiğinde, yaygınlık kazanmış; borç işlemleri zenginden fakire ödünç verme şeklinde değil de, fakirden zengine sermayesine katkıda bulunma biçiminde gerçekleşir olmuştur. İfade yönüyle her ikisi arasında temelden bir farklılığın bulunduğu da söylenebilir. (McNeill J.T. , 1967; 226) Katolikler, faizli borcu gizlemek ve bu yolla hem yasadan kurtulmak ve hem de vicdanlarını rahatlatmak gayesiyle, sözleşme formalitelerine çok aşırı bağlı kalmışlardır. Ancak, eğer katolikler, bütün faizcilik işlemlerinin birer tefecilik olarak yerilmiş olduğuna inansalardı, (hâlbuki tamamının kınanmadığından da emindiler) yine de, faizciliği içeren bağitladıkları bu sözleşmelerin kınanamayacağına kendilerini ikna edebilirlerdi. (McGrath A.E. , 1990; 54)

J.Calvin, bağitlanan sözleşme maddelerinin uygulanmasıyla ilgili olarak kendi inancını belirtirken, köktenci şekilde yeni görüşleri dile getirmemiş; yalnızca dinle ilgili değil hemen her konuda tavrını belirlerken değişmekte olan dünya koşullarına uyum sağlanması zorunluluğundan önemle söz etmiştir. (Wendel F. , 1963; 298) Kilise hukukçuları, zaten bu koşullarla daima yüz yüze gelmekte olduklarından, adalet ilkesini olaylara uyarlamakta özen göstermediklerinden, bu gibi değişikliklere ister istemez yargılarında yer vermekteydiler.

2. Paranın Kısırlığı Ya Da Üretkenliği Düşüncesi

Paranın kısırlığı ve yararsızlığı düşüncesinden türetilen faiz karşıtı görüşlerin, yaşanan dünya içerisinde artık geçersiz kaldığı gerçeğini kuşkusuz sezinlemiş olan Calvin; katolik düşünürlerin ısrarla savundukları, paranın değersizliği düşüncesine ve borçlanılan paranın yalnızca geçim maddelerinin satın alınmasında kullanıldığı için fakirlerin borçlandırıldığı yargısına şiddetle saldırmış, paramparça etmiştir. (Davies A.T. , 1946; 39)

Zamanındaki iş yapan zenginlerin küçük birikimi olan nispeten fakir insanlardan borç almaya ve faiz vermeye istekli hallerinin farkına vararak, faizi gizleyen veya haklı çıkartan, borçlanıldığı süre içinde kazançtan yoksun kalma (lucrum cessans) ile vadesinde ödenmeyen borç dolayısıyla zararın karşılanması bahanesiyle istenilen gecikme tazminatı (damnum emergens) bedellerinin ödenmesini dinen uygun bulmuş, bağitlanan ortaklık sözleşmelerinin geçerliliğine inanmıştır. (Noonan J.T. , 1957 ; 104)

Zamanındaki pek çok tanınmış ilahiyatçının dahi, artık tefecilik borçlanmasının düşünsel temelini oluşturan fikirleri, şöylece özetlenebilir. (Dempsey B.W. , 1948; 64-67) Tefecilik doğal hukuğa aykırı olduğu için yasaklanmamıştır. Tek bir nedenden dolayı, borç verilen paradan daha fazlasının alınması haram kılınmıştır; bu da, paranın kısır ve değersiz olması yüzünden, durduk yerde ürün vermeyişi ve kendi kendisini çoğaltmayıdır. Kendisini çoğaltmayan bir şeyin geri iadesini isterken, borçlanma süresini dikkate alarak fazladan ödemenin yapılmasını talep etmek, sırf bu nedenden dolayı, haksızlıktır ve haramdır. (Roover R. , 1974; 16)

Oysa paranın işletilerek ekonomik etkinlik içinde kullanılması, borçlanana sağladığı yüksek kazançların dışında, ayrıca topluluğun sağlık ve mutluluğuna doğrudan bir katkıda da bulunmaktadır. İş alanını genişletmekte, daha çok ürünün üretilmesine neden olmakta, borçlanana yüksek kazançları sunmaktadır. Bu kazanç öylesine yüksektir ki, alacaklısına ayrılan faiz ödemesinden sonra bile, kullanıcıya yüksek kârları bırakabilmektedir. (Roover R. , 1974; 19) Bu nedenle, bir şey, doğasından dolayı veya ne kadar mantıklı görünürse görünsün hakkında yürütülen muhakemeye dayanarak verimsiz ve yararsız denilerek, kısır ve semeresiz olduğu yargısına kapılmamalıdır.

Toprakta çömlek içinde tutulan para, bir elma ağacı gibi meyve vermediği halde; iş yapma becerisine sahip bulunan akıllı bir girişimcinin eline geçmesi halinde, borçlanılandan daha yüksek kazançlar elde edilebilir. (Cleary P. , 1914; 52) Bundan dolayıdır ki, para, kullanıcılarının yeteneğine ve kullanma maksadına göre, çok büyük yararlar taşıyabilir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

“Paranın doğasının yalın olduğuna bakılarak, hakkında yanlış hüküm vermemek gerekir; akıllı ve iş bilen kullanıcısının eline geçtiğinde büyük kazançlara gebe kalmakta, genel olarak sermaye diye nitelendirilen büyük bir üretkenliğe ve devingenliğe erişmektedir.” (Cleary P. , 1914; 54) Bu ifadeler, ekonomik koşulların artık değiştiğini ve dogmaların dayandığı ilişkiler temelini istisnai bir hal aldığı vurgulamaktadır.

Tefecilikle ilgili yazmış olduğu bir broşüründe, Brants, Thomas Aquinas’ın dahi, eseri Summa Theologia’nın XI, XII ve XIV bölümlerinde kısaca değindiği, ticari sermayeye aktarılan paranın bu iş sırasında kazanca neden olduğu gerçeğinden haberdar bulunduğunu, kanıtlamıştır. (Noonan J.T. , 1957; 109) Aristo’dan kalma, paranın değişimde sadece örtü olduğu, değişime aracılık ettiği ürünün değerine bir şey kattığı, paranın kısırlığı vs gibi düşüncelerin, gerçek hayatta artık geçerli bulunmadığı ve bu nedenle de faiz öğretisinin dayandığı temel yok olup gitmekte olduğuna dair işaretlere, yine Summa Theologia’nın II-III,62 14 paragrafına bakılarak fark edilebilir. (Noonan J.T. , 1957; 109) Burada şöyle denilmektedir,

“Her kim ki borç aldığı parayı ticaretinde mal almak için kullanır, bu malların satışından da kârlı çıkarsa, borçlandığı süre boyunca alacaklısına bundan payını vermeyecek olursa, haksız etmiş olur. Çünkü edindiği her kazancın içinde, aldığı borcun payı bulunmaktadır. Kaldı ki burada sözü edilen ticaret sermayesidir, sanayide sermayeye dönüştürülecek olan para, kullanıcısına çok daha yüksek düzeylerde kazançları sunmaktadır.” (Noonan J.T. , 1957; 110)

İş etkinliğinde kullanılan paradan para kazanıldığı gerçeğinin kendi zamanında oldukça yaygınlaştığı fikrini benimseyen J.Calvin’in görüşlerinin; özellikle de, papalığın tefeciliğe bulaşmış işlerine şiddetle karşı çıkan diğer protestanlar tarafından benimsendiği pek söylenemez. (Davies A.T. , 1946; 71) Tefecilik sorunuyla ilgili düşüncelerini gözler önüne sererken J.Calvin, çeşitli uyarılarda bulunmakta ve istisnai de olsa var olan tüm koşulların dikkate alınmasının gerekliliğini vurgulamakta olduğundan; bu yönüyle, ortodoks katoliklerin yadsımadığı önemsiz yer tutan gerçekleri kabul etmekte olduğu sonucuna varılabilir. (McNeill J.T. , 1967; 124)

Faiz işlemlerini haklı kılan, orta çağlar boyunca izine ender rastlanılan bu istisnai gerçek, zengin borçlunun ödünç aldığı parayı işinde kullanarak yüksek kazançları elde etme olasılığının, Calvin’in zamanına gelindiğinde, artık gözle fark edilir yaygın bir kazanç yolu olduğuydu. (Hunter A.M., 1950 ; 87) Calvin, ortaklıklarla ilgili katolik öğretinin dayandığı koşulları tam bir titizlik içinde irdelemiş; açıklamasının hemen her yerinde borç para verenin toplumsal sorumluluklarını ayrıntısıyla betimlerken, muhtaç olan bir kimseden faiz alınmamasını, kazancı olmayan bu insanların ancak kendilerine yeter iyeliklerine konmak için baskı yapılmamasını özellikle vurgulamıştır. (Schmidt A.M., 1960 ; 114)

Borçlanmanın bu içeriğinde, yani geçimini sağlaması için fakire verilen borçla ilgili düşünceleri, borçlanılan para doğrudan tüketim mallarının alımında kullanılacağı ve işletilerek para kazanılamayacağı için, orta çağın katolik ilahiyatçılarından dahi hoşgörüsüz ve katı bir şekilde, tefecilik aleyhtarlığı içeriğindedir. (McGrath A.E. , 1990; 61) Ancak, girişimcilere ve şirketlere, yani kısaca iş yapan zenginlere verilen borçlar ise; zamanında yaygınlık kazandığı

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

halde kutsal kitabın hiç dikkate almadığı, orta çağın ise istisnai koşul olarak kabul ettiği bir durumdur. (Dempsey B.W. , 1948; 71) Alınan borçla yüksek kazançlara ulaşılması, bireyin kendi ekonomik servetin artmasıyla birlikte, toplumun gönençinin yükselmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, Calvin'in öğretisinin saf bir şekilde bireysel çıkarıcılığın doğasını taşıdığı pek söylenemez. (McNeill J.T. , 1967; 128)

Paranın kazanç sağlaması koşuluyla, borçlunun kullandığı paradan dolayı faiz ödemesinin gerekliliğine, paradan kazanç sağlanan bu belirli hallerde faize izin verilmesinin kaçınılmazlığına inanırken dahi; küçük birikimlerin iş etkinliğinde kullanılmasına güdülediği ve yeni iş sahalarının açılmasına olanak verdiği ölçüde, bunda, topluluğun yararına olduğu düşüncesini savunmuştur. (McGrath A.E. , 1990; 64) Çok düşük düzeyde bireysel çıkarıcılık içeriği taşıyan J.Calvin'in öğretisi, bu gibi koşullar kapsamında faizi haklı bulan yargısına diğer protestan düşünürlerden pek azı katılmıştır. (Davies A.T. , 1946; 85)

3. Ekonomik İşlerdeki Borçlanmada Yüzde On Faizin Yasallığı Tartışması

Faizi yüzde on oranıyla sınırlandırmak gayesiyle 1545 yılında İngiltere'de yasanın çıkarılmasında; J.Calvin'in düşünceleri ve dini yaşanan gerçeklere uyumlu kılma çabası etkili olmuşsa da, tutucu çevrelerce faizin yasallık kazanması şeklinde yorumlanarak tepki çekmesine de yol açmıştır. (McGrath A.E. , 1990; 85)

İngiltere'de 1545 yılında, 8. Henry'nin hükümeti sırasında çıkarılan bir yasayla, yıllık yüzde on faiz alınmasına izin verilmiştir. Tamamıyla dünyevi olan bu yüzde onluk ölçü, uzun zamandır neredeyse bütün katolik ülkelerde benimsenmekte ve uygulanmaktaydı. (Dempsey B.W. , 1948; 116) 8.Henry'nin bu yasası, kısmen, kraliyet maliyesindeki ciddi yetersizlikleri gidermek ve önemli açıkları da kapatmak gayesiyle çıkarılmış olsa da, esas olarak faiz işlemine bir düzen getirmek istenmişti.

Thomas Lever, 'Vaazlar' (1550) ismini taşıyan kitabında özetle şunları yazmıştı:

"Tefecilikle ilgili günümüzde neleri söyleyebiliriz ki, artık faiz meşru bir hale geldi, bir kimsenin tefecilik suçundan yargılanıp cezalandırılmasına son verildi. Gereksiniminden dolayı borç alan bir kimse, faiziyle birlikte geri ödemeye zorunlu bırakıldı. Nerede kaldı, İsa'nın söylediği 'geri almayı ümit etmeksizin borç veriniz' sözü? Faizin meşruiyet kazanmasıyla Tanrı'nın emirleri bir kenara itilmiş oldu. Tanrı emirlerinin yerine getirilmeyişi, kişiyi, ya faiz almaktan vazgeçmesi ve Tanrı yoluna girmesi, ya da, faiz alması ve isyankâr olması arasında bir seçim yapmaya zorlayacaktır. Geçmişin yasal hükmü ve cezalandırıcı takibi, artık sona ermiştir." (Cleary P. , 1914; 116)

Katolik reformistler, borç verdiği parasından kazanç sağlamayı arzulayan ve bu isteminde de kendisini haklı gören kimselerin, basılı formlar şeklinde önceden hazırlanmış sözleşmeleri kullanmalarını, böylelikle de biçimsel faizin sınırları dışına çıkarak etkisinden kurtulmak

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

istemelerini, ödemede bulunacak tarafın gönüllü rızası olması halinde, uygun bulmuşlardır. (Schmidt A.M., 1960 ; 48)

Puritan hareket içinde, Tanrı iradesinin yaşanılan her ana hâkim kılınması ve Tanrı adaletinin de bütün insan ilişkilerinde yerine getirilmesi emeli; giderek törensel ve kurumsal ibadet anlayışından uzak kalınmasına yol açtığı gibi, tefeciliğin yorumlanmasına ‘*düşkünden el çek, faiz ve murabaha kârı alma*’ ölçüsünü de haklı kılmıştır. (Schneider H. , 1958; 42) Hiç kuşkusuz, tefeciliğin bütün türleri Tanrı tarafından yasaklanmıştır, asla dikkatten düşülmemişse de; tefeciliğe, zenginden fakire verilen borçla geçimin sağlanması yorumu yerilmiştir.

İş dünyasındaki sermayeyi arttırıcı borçlardaki faiz uygulamalarına bu kadar olumlu bir yaklaşım sergilenirken, üretim ve ticaretle hiç ilgisi olmayan, doğrudan kişisel borçlanmayı kapsayan ödünç vermelerde faiz lehine olumlu bir görüş bildirilmemiştir. İşi ilerlemeyen ve dolayısıyla da kazanç arttırılmasına neden olmayan, doğrudan para borçlanmaları tefecilik suçlaması altında yerilmeye devam etmiştir. (Hunter A.M., 1950; 94)

Üstelik parlamento, hiçbir kavga ve tartışmaya yol açmaksızın, Tanrı’nın gözünde nahoş olan tefecilik sınırları içinde olmayan bütün işlerde yüzde on faiz alınmasını bir yasa hükmü olarak kabul etmiş, bu alış verişi içinde olanların yasal olarak cezalandırılmamaları gerektiği sonucuna varmıştır. (Wilson T. , 1965; 203) Alınan borcun kullanılma maksadını ve sonucunu hesaba katan faizin, zenginden fakire verilmesi eğilimini benimseyen böyle bir uzlaşma sonrasında, yasa hükmüyle kazanca yol açan işteki borçlanmalardan yüzde on sınırında faiz alınmasını suçsuz çıkartan vicdani olarak her türlü kaygı endişe ve şüpheden uzak tutan bir eğilim, puritan meslek anlayışının bir baskısı sonrasında benimsenmiştir. İngiltere’deki bütün kiliseler, var olan tüm iman güçleriyle, faize karşı en küçük bir hoşgörüde bulunulmasına kesinlikle karşı çıkmaktaydılar. (Schneider H. , 1958; 45)

Katolik kilisesinin törensel ibadet anlayışını benimsemiş İngiliz Anglikan kilisesine bağlı kalanların, toplumsal politikayla ilgili olan konulardaki yaklaşımı; kalvinistlerden farksız bir şekilde, ilahi adalet ilkesiyle uyum içinde kalarak, kilisenin her günlük yaşamı bir düzen altına almasının görevi olduğu yargısına dayanmaktaydı. (Schmidt A.M., 1960; 54) Bir bütün olarak puritanlar, kişi yaşamının her anında Tanrı iradesinin hakim kılınması emelli ve tüm ilişkilere ilahi adaletin uygulanması titizliği üzerinde çok daha fazla ısrarcı olmuş, biçimsel ibadetlere katılınmasıyla bu sorumluluktan kurtulunamayacağı itirazında bulunmuşlardır. (Murray J. , 1960; 62) Böylece, vaiz kürsüsünden toplumsal öğretiler yayılmaya başlanmış, kazanç doğurmayan ve fakirden alınan faizin tamahkârlığın ve harisliğin bir ifadesi olduğu kanısına varılmıştır. (Dempsey B.W. , 1948; 124)

Katolik şekilci ibadet taraftarı, 1571 yılında tefeciliği konu edinen kısa bir broşür yayınlamıştır. Bu risalede denilmektedir ki;

“Daha kötü günahkarlıklardan korunmak emeliyle de olsa, siyaset sahasında tefeciliği haklı kılan bir kimse, kumar düşkününden daha iyi bir durumda olmayacaktır. Kendi kız

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

kardeşini bir fahişe olarak menfaat bulduğu kimselerin altına yatırmayı teklif eden kişinin rezilliğini üstlenmektedir. Kadının erkekler arasındaki hiç de doğal olmayan bu düşkünlüğünü önlemek nasıl gerekliyse borçlanmada faizi ayaklar altına almak da o ölçüde kaçınılmaz görülmektedir.” (Cleary P. , 1914; 172)

Özellikle de kutsal kitaptaki ifadeleri, düşüncesine temel alarak, Andrewes; zenginin fakir alacaklısına ödediği faizi haram olarak görmeyerek, J.Calvin’in düşüncesiyle uyum halinde olmuştur. (McNeill J.T., 1967; 144)

“Madem ki beni unuttun ve beni arkana attın, sen de hayasızlığını ve fahişeliğini yüklen; çünkü milletlerin ardınca fahişelik ettin ve onların putları ile murdar oldun; çünkü, zina ettiler, putları ile zina ettiler; ancak düşkünden el çekerse, faiz ve murabaha kârı almazsa, hükümlerimi yaparsa ve kanunlarımda yürürse, elbette yaşayacaktır.

Şayet bir kimse ödünç verdiği borçtan dolayı zenginden faiz alırsa, lanetlenme ve cehenneme atılma korkusunu hiç taşımaksızın, parasından para kazanıldığı ve bunun bir karşılığını aldığı adalet yargısına güvenerek, hoşnutluk içinde verilen fazladan miktarı almakta da bir tereddüt göstermemelidir.” (McNeill J.T. , 1967; 145)

J.Calvin’in Kutsal Kitabı derinden araştırmasından sonra vardığı kanısına, yani bütün çeşitleriyle faizin kınanmaması ve yasaklanmaması gerektiği görüşüne pek çok reformist katılmasa dahi; artık on yedinci asır Avrupa’sına gelindiğinde itirazsız şekilde karşılaşılan bir gerçek vardır, bu da, neredeyse bütün borçlanma işlemlerinde faizin bir çekişme konusu haline gelmiş olmasıdır. (McNeill J.T. , 1967; 147)

4. Şirketlere Verilen Borçların Yaygınlaşması Ve Paranın Sermaye Olarak Algılanması

Ödemelerde kendiliğinden ortaya çıkan ve kabul gören belirli sınırlar içindeki faizin verilmesi kaçınılmaz bir hal almıştı. Oysa Etrafındaki insanların durumlarını ve emellerini tartmamış, şirketlerin gelişme ve çoğu insanların da geçinme gereksinimini hiç fark edememiş olan ilahiyatçılar, J.Calvin’den sonra bile yok değildir. (Davies A.T. , 1946; 82)

Fanton, ‘Tefecilik Hakkında İnceleme’ (1612) isimli broşüründe şunları söylemektedir;

“İnsanlar koyunlar misali sürünün gittiği yere gitmekten kendini kurtaramamakta, aklıyla ve iradesiyle hareket edemez bir hale gelmektedir. Çevresine bakınmakta, herkesin davrandığı gibi eylemektedir. Bütün çeşitleriyle faizciliğin bir çekişme konusu haline geldiği böyle bir ortamda, verilen fazladan miktarın yasaya ve vicdana uygun olup olmadığını hiç düşünmemektedir. Tanrı, yarattığı herkese yaşayacakları kadar ki rızkı mutlaka verecektir. Tanrı, dul ve öksüzleri gururlandırmıştır ve sonsuz yaşamı vaat etmiştir. Eğer bu insanlar, geleceklerini bir kenara atarak, geçim derdine düşüp tefecilik yoluna girerlerse, Tanrının yolunun dışına çıkmış olurlar.” (Davies A.T. , 1946; 83)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Wilson'un yazdığı 'Tefecilik Üzerine Tartışma' isimli kitapta, şöyle bir yargıya varmaktadır.

“Dünyada, aldığı borçla kazanç sağlayıcı işini genişletme emelini güden herkes, kendi kazancından faiz ödemekten çekinmemektedir. Kazanç, alınan borçtan dolayı hızla artmaktaysa, parayı kullanana çok daha fazla iş olanağını sunmaktaysa, faiz ödemenin haklılığı ve zorunluluğu da ortaya çıkmış demektir. Faizciliğin kaçınılmaz hale gelmesi, çok az bir dirençle karşılaşmış olsa dahi haklılığının yadsınmaması, puritanlığın iş ahlakından çok aşırı ekonomik baskısından beslenmiştir.

Ancak, bu tür davranışlar bir hristiyana değil, daha çok putpereste yakışan hallerdir. O zamanın iş ortamını oluşturan bu senaryo, felsefi bir sorunun çok derinlemesine incelenmesini kapsamaktan çok, faizli olarak yaşanan gerçekleri yansıtmaktadır. Böyle bir dünya içinde, borca mukabil belirlenen bir faizi ödeme zorunluluğu altında bırakılan bir kimse, faizi almaya kendisini haklı gören, bütün alacaklarını tahsil ümidiyle haciz yoluna başvuran kişiler, günahkâr olduklarını asla düşünmemekteydiler. Oysa bir kısım vaizler, kendileriyle asla hemfikir değillerdi. Bu vaizler, borç karşılığında istenilen ve alınan her fazla miktarın, istisnasız tefecilik demek olduğunu, faizi alanın ve verenin putperestlik suçunu işlediğini, bağıra bağıra söyleyip, lanetler yağdırmaktaydı.” (Wilson T. , 1965; 216)

Bir taraftan kitabı her şeyin üzerinde tutan protestanların buradaki ifadelerle ilgili yorum ve düşünceleri, diğer taraftan da iş dünyasının imanlı neferleri ile bunların aralarında düştükleri anlaşmazlıklara bir çözüm bulma gayretini gösteren avukatları ortak bir payanda üzerinde buluşarak; bütün çeşitleriyle faizin, din tarafından kınanmadığı, lanetlenen faiz işlemlerinin fakirden alınmasıyla sınırlı kılındığı sonucuna varabilmişlerdir. (Schneider H. , 1958; 49)

Eski Ahitteki, 'ben faize para vermedim, bana faizle borç vermediler, fakat herkes bana lanet okuyor; düşmanlarınızı sevin, onlara iyilik edin, hiç ümidiniz olmadığı halde onlara borç verin' (Kutsal Kitap, 2004; 859) ifadelerin etkisinde kalarak Melancton, Aepinus, Calvin, Gesmer tefecilikle ilgili emirlerin içeriğini şöylece yorumlamışlardır. 'Kesinlikle fakirden faiz alınmamalıdır, ihtiyacını karşılaması için muhtaca verilen paradan faiz istenmemelidir, hiçbir fakir borcundan dolayı sıkıştırılmamalıdır.' (McNeill J.T. , 1967; 159)

Hugo Grotius (1583-1645), zamanının hararetli tartışmalarının adayı haline gelen tefecilik sorunun içeriğiyle doğrudan ilgilenmekten sakındıysa da, 'faiz kesinlikle muhtaçtan alınmamalıdır, faiz yükü altında hayatından bezdirilen fakir bir kimse mümkün olduğu kadar rahatlatılmalıdır' (Dempsey B.W. , 1948; 129) diyerek zamanının iş çevresinin faize karşı tutumunu desteklemiştir.

Aegidius Hannius, faizi hoşgörüyü karşılamak yerine, tefecilik olarak yerilmesine son verilmesini onaylayan ilk kimse olmuştur. J.Calvin gibi kutsal metinlerin ortaya çıktığı koşulları ve varmak istediği hedefleri irdeleyen Aegidius, 'geri almayı ummaksızın borç verme ideal

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

olarak kabul edilmiş olsa bile, aldığı parayı geri ödememe yüzsüzlüğünün gösterilmesini de haklı kılmamaktadır’ , (Dempsey B.W. , 1948; 132) demektedir.

Faiz işlemlerini haklı ve zorunlu kılan bu ekonomik baskı altındaki insanlar, onurlu bir yaşamın gerekli düzenli gelişme, ancak şirketlere verdikleri borç karşılığında aldıkları faizle ulaşabilecekleri için, bazı vaizlerin hiç durmaksızın yineledikleri dinsel nasihatleri artık dayanmaz bir hale gelmişlerdi. (Ryn F.W. , 1924; 165)

Ancak on yedinci asrın ilk çeyreğini bitirdikten sonra, J.Calvin’in 1545 yılında yazdığı mektubun anlam ve maksadı, protestan araştırmacılar tarafından dikkate alınır olmuştur. Bu sırada Johann Gerhard ‘İlahiyat Mantığı’ (1639) ismini taşıyan kitabını çıkarmış, Calvin’in zamana uygun faiz yorumunu daha da genişletmiş ve bazı yönleriyle konuyu tartışmaya açmıştır. (Dempsey B.W. , 1948; 138) Gerhard bu çalışmasında, üstadının yorumu ışığında faiz sorununu ele almış ve açıklamalarıyla efendisinin görüşlerini daha da ayrıntılı kılmıştır. Calvin’in ideal düşüncesini betimleyen, ‘olgular veya eşyalar kendi içinde ve koşullarında anlaşılabilir, bunda da sadece söz söylemek pek yeterli olmaz’ (McGrath A.E. , 1990; 92) anlayışını, çalışmasında açıkça benimsemiştir.

Yalnızca aşırı ve ölçsüz faiz oranının tefecilik olarak dikkate alınmalıdır, tüccarların üstlenebilecekleri faize eşit miktarda belirlenebilecek bir oranı, tefeciliğe kaçmadan, yeterlidir. (Murray J. , 1960; 83) Tefecilik sınırını belirlemede J.Calvin’in koyduğu şart olarak, borç verenin işletemediği birikiminin tüketilerek yok olmaktan kurtarabilmek için borç alan bu parayı işinde kullanmalıdır ve sağladığı kazançtan da uygun bir payı alacaklısına sunmalıdır, ölçüsünün doğruluğuna kesinlikle inanmaktadır. (Hunter A.M., 1950 ; 117)

Borcun fakirden zengine mi verildiği, faizi orta hallinin mi aldığı, alınan borçla geniş iş olanaklarına kavuşulduğu ya da tüketime aktarılacak borç yükü altında ezildiği iş kuramayan dul ve yetimlerin böylece birikimlerine sürekli gelir mi elde edildiği, borç alarak belirli bir faiz ödeyen zengin iş adamının bundan hoşnut mu kaldığı vs gibi yaşanan ayrıntılara hiç yönelmeksizin; kitabın ‘düşkünden elini çekeceksin’ ifadesinin önemini de fark etmeksizin kilise hukuğu tarafından kınanılan ve günahkârlık olarak yerilen bütün çeşitleriyle faiz yasağını haklı bulanları eleştirirken, zamanın bu değişen ekonomik koşullarını dile getirmiştir. (Ryn F.W. , 1924; 171)

Geçimini sağlamak üzere düşküne verilen borçtan dolayı faiz alınmasını öğütleyen kilise hukuğunun dayandığı kitap temelini ve rehberliğini asla yadsımsızın; zamanında yaygınlık kazanan, işini genişleten zenginden, borç sayesinde yükselttiği kârından, fakire pay verilmesini yasaklayan bir ifadenin olmadığına ısrar etmiştir. Bu nedenle, faizle ilgili kendi kişisel görüşleri ile kitabın dayandığı anlayış arasında bir farklılığın bulunduğunu öne sürenlerin tüm itirazlarını reddetmiştir. (Schmidt A.M., 1960 ; 96)

Zamanın ekonomik ilişkisi haline gelerek yaygınlaşan iş dünyasındaki borçlanmaları bir kenara bırakarak, verilen anaparayı aşan her fazlanın ödenmesini haksız kılan, fazladan borç

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

ödemesini açıkça yasaklayan kilise hukuğunun artık uygulanamaz hale geldiğini vurgulamıştır. (Dempsey B.W. , 1948; 141) O halde türlü kurnazlıklarla düzenlenen sözleşmelerle faiz yasağından kurtulmuş gibi görünmenin ve uyarılmış gibi görünerek vicdanını rahatlatmanın, hiçbir anlamı kalmamıştır.

“Calvin, gerçekçi yöntemlerini daha da geniş tutmasının bir sonucu olarak, içinde yaşanan dünyanın gereklerine uygun düşecek şekilde dinsel yorumların yapılmasıyla, kişinin kendi kendisini olduğu kadar Tanrı’yu da kandırır durumdan kurtarılmasının gerekliliğine inanmıştır. Tefecilik sorununa, bütünüyle gönül verdiği liberal bir eğilim içinde çözüm getirme gayretinde bulması, Gerhard’ı diğer protestan yorumcuları arasında, kuşkusuz çok daha önemli ve güvenilir kılmıştı. Gerhard, ‘Allegemine Deutsche Biographie’ değerlendirmesine göre, en önemli bir ilahiyatçı olarak kabul edildiği gibi, Lutheran ortodoksluğun üstadı ve dogmatik yorumcusu olarak herkes tarafından itibar görmüştü. Ancak, çok önemli bir ilahiyatçı olduğu gerçeği bir yana, protestanlığın gelişmeye karşı çıkan ve kapitalist karşıtı bir tutuculuk sergileyen Lutherizmin kuramsal yorumlayıcısı olduğu düşüncesi, Gerhard’ın eğilimiyle kesinlikle uyumlu gelmemektedir.

Oysa zamanın değişen koşullarını dikkate alarak kitabı yorumlayan J.Calvin, yerleşen kapitalist biçimlenmenin çok daha fazla lehinde bir tutum takınmıştır. Ancak, dikkate aldığı konuları saf şekilde irdeleyecek olursak, ne Lutherçiliğin ve ne de kalvinizmin, kapitalizmin lehine ya da aleyhine bir eğilim içinde bulunmadığını derhal fark ederiz. Her ikisi de, kapitalizmin kötüye kullanılan açıklarına karşı çıkarken dahi, bunu bir sistemin eleştirilmesi tarzında dile getirememişlerdir. Ancak yaşanan o günler, Calvin’in, Claude de Sachins’e yazdığı mektuptan çeyrek asır sonrası günleriydi. Yine de, Gerhard’ın hiçbir protestan ilahiyatçının asla fark edemediği, sermayenin serbest dolaşımına onay vermemiş olması, son derece şaşırtıcıdır.

On altıncı asır içinde parasal işler, son derece büyük miktarlarda gerçekleşiyor; Roka kilisesi, tefecilik öğretisinin katı bir uygulamasının bir sonucu olarak yatırımların olağan gelişmesine doğrudan müdahale etme zorunluluğunu, pek hissetmiyordu. Zaman geçtikçe, protestanların çoğunluğu ve özellikle de puritanlar, borç için faiz ödenmesini giderek haklı ve yasaya uygun bulmuş; borçlanılan paradan kazanç sağlanması olasılığının olması halinde, faiz ödemesinin kaçınılmazlığını kabul etmişlerdir. Şayet kitapta sözü edilmeyen bu istisnai koşullar, yaşanan dünyanın düzenini oluşturmaktaysa da, teorinin dayandığı şartlar ortadan kalkmışsa, artık zamana aykırı düşen bu dogmayı uygulamada ısrarcı davranmanın da bir anlamı kalmamıştır. Bu gibi özel durumlara getirilen yorumlar hariç tutulacak olursa, protestanlığın sosyal inancının, aşırı derecede tutucu bir özellik taşıdığını burada vurgulamak gerekir.” (Dempsey B.W. , 1948; 141)

Genel olarak protestanlığın, sermayenin bir geliri özelliğinde haklı ve zorunlu kılınan faiz anlayışının benimsenmesinde bir payının olmadığını ileri süren ve bunu kanıtlayıcı gayretine giren araştırmacılar, yok değildir. Ames, ‘De Conscienti’ (1631) eserini yayınlıncaya kadar, kalvinist ilahiyatçı ve yorumcular Gerhard’ın yorumlarına bağlı kalmış, tefecilik sorununu

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

kitabın dayandığı yasak sınırında dikkate almış, iş dünyasındaki faizciliğe liberal anlayışın lehinde karar vermiştir. Claude Saumaise ‘Tefecilik’ (1638) ismini taşıyan kitabını yayınlamış ve Calvin’i de aşan bir kalvinist olarak anılmaya başlanmış, ülke içinde sermayenin serbest ticaretinin haklı görülmesini sağlamıştır. (Ryn F.W. , 1924; 196)

Saumaise, faizciliğe, beşeri ve ilahi hukuk tarafından izin verilmiş olduğunu ısrarla vurguladıktan sonra, faizin belirli bir oranla sınırlandırılması gerektiği konusunu tartışmaya açmıştır. Saumaise, mallar için önceden belirlenerek sabit kılınan fiyat düzeyinin hatalı olduğu, Pazar içinde üreticiye olduğu kadar tüketiciye de pazarlık yapabilme serbestisinin tanınması gerektiği düşüncesini savunmakla; orta çağın tefecilik karşıtı zihniyetinin temelini oluşturan, adil fiyat düzenlemesinin artık uygulanamaz hale geldiğini göstermiştir. (McGrath A.E. , 1990; 101) Pazarda herkes ürünle ilgili kararını, dıştan her hangi bir dayatmayla karşılaşmadan kendisi verebilmelidir. Hollanda krallığının faal ticaret hayatına rağmen, burada bile, kendisine karşı çıkan papazlarla karşılaşmıştır. (Hunter A.M., 1950 ; 129)

Bu papazların itiraz ettikleri konu,1657 yılına kadar azimkâr sofraya koruyucuları diye anılan bir Hollanda’daki mezhepten atılmış olmalarıydı. (Schmidt A.M., 1960 ; 104) O günlerde,konunun dinsel boyutunun taşıdığı önem bir yana,Avrupa’daki parasal işlerin o sırada ne kadar büyük miktarlara ulaştığı ve Hollanda’dan da finansal konularda öncü konuma geçtiği düşünülecek olursa; bu olaylardan çıkarılan sonuç,kalvinizmin ekonomik rasyonalizmle özdeş olmadığı, kesinlik kazanabilir. Protestanlığın hristiyanlıktaki tefeciliğe karşı beslenen tutumun ani olarak değişmesinde tek başına pay sahibi olduğu yargısı, gerçeği yansıtmamaktadır.

“Protestanlığın, zengin ya da fakir farkı gözeterek tefecilik sorununa getirdiği kişisel çözümüne rağmen, bireyci bir yaklaşım sergilediği asla söylenemez. Kalvinistlerin faizle ilgili düzenlemenin, kilise yasaklamasının dışına çıkılarak sulh yargıçları tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğini, bunun dini bir ilgi olmak yerine politik bir iş haline geldiğini kabul etmesi, çok uzun ve yorucu bir gelişmenin sonucudur. Tefeciliğin, fakire ödettirilen bir fazla sınırında dikkate alınması tutumunun öne çıkması, öyle çok çabuk olmamış, kısa zaman içinde kanaatlerin değişmesi gerçekleşmemiş; tefeciliği bu sınır içinde görme anlayışının gerekliliğine, protestanlar kadar ilk katoliklerde dahi rastlanılmıştır.

Tefecilik sorununun, değiştirilemez ve yadsınılamaz özellik taşıyan dogmaların sınırlarının dışında, dünyevi ilişkilerin dayandığı koşullar içerisinde dikkate alınması eğilimine; kiliselerin, tefeciliğin kilise örgütünün denetim altında tutulması gereken bir konu olduğu iddiasını, yeterince ciddi ve kuvvetli bir şekilde öne sürmelerine de rastlanmamıştır. Hiç kuşkusuz reform hareketi, kilise etkinliğini ve yargısal gücünü gözden düşürmüştür.” (Ryn F.W. , 1924; 201)

Dünyevi bir konu olsa dahi, faizcilik sorununun laik otoriteler tarafından çözüme kavuşturulmasında yetkili kılınmasına, katolik yazarlar fazlasıyla karşı çıkmış ve şikâyetçi olmuşlardır.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

“Tefecilik sorununun çözümünde kilise otoriteleri kuşku uyandırmışlardır; kilisenin geleneği, yazılı olan ve olmayan tanıklığı bilinmektedir; kilise, kendi itibarını koruyamamış, dünyevi ilgileriyle ve hayale kapılmalarıyla, gözden düşmüştür. Doğal bir nedene başvurmak zorunda kalsak bile, faizle ilgili kararlar asla değişmemektedir; tefecilik son derece yararsız ve haksız bir iştir.” (Schneider H. , 1958; 74)

Böylece, bu ifadelerde, kutsal kitap öğretisinin kişisel bir yorumlamayla açıklanabileceği ihtimaline pek inanılmamaktadır. Ancak, reform hareketinin halk kitleleri tarafından benimsenir olmasıyla birlikte, kilise erkinin gözden düştüğü, doğal hukuk kavramının dinsel dogmalar üstünde tam bir üstünlük kurduğu, olayların irdelenmesinde doğal nedene güven duyulduğu da, bir gerçektir. (Ryn F.W. , 1924; 207) Kökenine inildiğinde, doğal hukuğun aslında paganlıktan kaynaklanmış olduğu derhal fark edilir. Bu nedenle, protestanlık hiçbir şekilde doğal hukuğun yayılmasına olumlu anlamda katkıda bulunmamış, dinde bölünmelerin yol açtığı bazı gruplar içinde savunulmasına gidilmiştir. Doğal hukuğun rağbet bulması demek, bunun kendisine karşıt olarak kabul ettiği ve Tanrı'nın öngördüğü yaşam ile rekabete girerek maneviyatın değerini alçaltması demektir. (Hunter A.M., 1950 ; 132)

“Öyle olduğu halde, doğalcılık eğiliminin olduğu yerde reformun izi yoktur anlayışının benimsenmesi de,son derece saçma ve hoş bir zihin meşguliyetidir. Burada vurgulanmak istenilen, bireyciliğin olduğu kadar doğal hukuk anlayışının gelişmesinin de, tamamıyla protestanlıktan bağımsız bir hareket olduğudur. Roma, nasıl ki günah affi belgesiyle, ülkelerdeki kilise ve manastırların günah çıkartma erkini ve itibarını alçaltmış ve adeta gereksiz kılmışsa, buralardaki ruhban zümresinin inananlar üzerinde doğrudan kurduğu ruhani denetimini yok etmişse; reform hareketi de evrensel kilise birliğini yadsıyarak, Roma tarzı tapınmaya karşı büyük bir husumet beslemiş, en sonunda bireyin doğrudan Tanrısına yönelmenin kapılarını açmıştır.

Yine de, kilisenin insanların her günlük yaşamları üzerinde kurduğu otoritesini kıran protestanlığın, boşalan sahadaki denetim erkinden vazgeçtiğini gösteren bir kanıt olmadığı gibi; katoliklerden çok farklı hedefleri destekleyerek yönetiminde uyguladığına dair bir eğilimi de bulunmamaktadır. Kısacası, protestanlığın tefecilik ve faizin modern yorumlarının yükselişinde, pek bir katkısı olduğu söylenemez.” (Hunter A.M., 1950; 136)

5. SONUÇ

Reformist liderlerden Luther, *'parasını faize vermez, suçsuzca karşı rüşvet almaz'* (Cleary P. 1914; 104) , Erasmus *'hepsi sapıttılar, birlikte murdar oldular, iyilik eden yok, hayırsever bir kişi bile yoktur'* (Cleary P. 1914; 147) ; Melanchton, *'gaddarlığa güven beslemeyin, çapul ile övünmeyin; servet artışına aşırı yürek bağlamayın; doğrulara karanlıkta ışık doğar, acıyan ve ödünç veren adama iyidir; o dağıttı fakirlere verdi, onun salahı ebediyen durur'* (Cleary P. 1914; 169) ifadeleriyle, hemen hepsi tefeciliğe karşı çıkmıştır.

Oysa Zwingli, *'düşmanlarınızı sevin, onlara iyilik edin; hiç ümidiniz olmasa da borç verin'* (Kutsal Kitap, 2004; 1271) düşüncesine temel almış olsa da; faizin özel mülkiyetin doğal bir sonucu olduğuna inanmıştır. (Cleary P. 1914; 183) Bu nedenle, Tanrı yasalarına ters düşmüş olsa dahi, şayet devlet faiz ödemesini meşru kılmışsa, faiz ödemelerinin yapılması gerektiğini savunmuştur.

Faiz işlemlerini haklı ve zorunlu kılan, parayı sermayeye dönüştüren ekonomik baskı altındaki insanlar; onurlu bir yaşamın gerektirdiği garantili ve düzenli gelire, ancak şirketlere verdikleri borç karşılığında aldıkları faizle ulaşabilecekleri için, bazı vaizlerin hiç durmaksızın yineledikleri dinsel nasihatleri artık duyamaz bir hale gelmişlerdi. Tüccarlar, iş adamı ve banker girişimciler haklı buldukları yüzde onluk faizi ödemekte zaten ısrarlı ve hevesli gözükmüşlerdir.

KAYNAKLAR

Cleary P. (1914) , The Church and Usury: An Essay on Some Historical and Theological Aspects of Money-Lending, Dublin: M H Gill

Davies A.T. (1946) , Calvin and the influence of Protestantism on national life and character , London : H.E. Walter

Dempsey B.W. (1948) , Interest and Usury, London: D.Dobson Press

Hunter A.M. (1950) , The teaching of Calvin, Los Angeles: Levell Publication

McGrath A.E. (1990) , A life of John Calvin: A Study of the Shaping of Western Culture, Cambridge: Mass Brassil Blackwell Press

McNeill J.T. , (1967) The History and Character of Calvinism, New York: Oxford University Press

Murray J. , (196) Calvin on scripture and divine sovereignty, London: Baker Book House

Noonan J.T. (1957) , The Scholastic Analysis of Usury, Cambridge: Harvard University Press

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

Roover R. (1974) , Business banking, and economic thought in late medieval and early modern Europe, **Chicago**: University of Chicago Press,

Ryn F.W. (1924) , Usury and Usury Laws, Boston: Houghton Mifflin Company

Schmidt A.M. (1960) , John Calvin and Calvinist Tradition, New York: Harper

Schneider H. (1958) , Puritan Mind, Ann Arbor: University of Michigan Press

Wendel F. (1963) , Calvin; the origins and development of his religious thought, New York: Harper & Row

Wilson T. (1965) , A Discourse Upon Usury, New York: M Kelley